

NORSK

SIGRID UNDSET-DAGENE LILLEHAMMER

LITTERATURFESTIVAL

29. MAI TIL 03. JUNI 2018

RAPPORT

LITTERATURFESTIVAL.NO

Suzanne Brøgger • / Domenico Starnone • / Naja Marie Aidt • / **JAPANSK LITTERATUR** / Hirumi Kawakami • / Niels Fredrik Dahl
/ Lotta Elstad / **NORDISK NU** / Oleag Nilssen / Maja Lundt / Erlend O. Næddvedt / **PEGASUS** / Torill Kove / Maria Parr / Hildeberg
Wassmo / **SKANDINAVISK SAKPROSAKÅRING** / Peter Englund • / Erika Fatland / Eff Shafak • / **TYSK LITTERATUR** / Jerry
Egertsen • / Ilja Trojanow • / Petter Schjerve

INNHold

1 INNLEDNING.....	3
2 HOVEDPROGRAMMET	4
2.1 Det generelle festivalprogrammet.....	4
2.2 PEGASUS – for barn og unge	10
2.5 Helårsprogram.....	14
3 FESTIVALEN I TALL.....	14
4 MARKEDSFØRING OG INFORMASJON	17
5 ØKONOMI	22
6 SAMARBEIDSPARTNERE.....	23
6.1 Samarbeidspartnere og støttespillere	23
6.2 Nettverkssamarbeid.....	23
6.3 Kjøpte tjenester	24
7 ORGANISASJONEN	24
7.1 Administrasjonen	24
7.2 Styret.....	24
7.3 Rådet	24
7.4 Frivillige.....	25
8 UTFORDRINGER.....	26
9 OPPSUMMERING.....	27
10 FORFATTERE 2018	28

Pub til pub med Tore Renberg. Her i aksjon på Elephant Kunsthall. Foto Åge Solheim.

1 - INNLEDNING

Norsk Litteraturfestival
Sigrid Undset-dagene
Lillehammer 29. mai til 3. juni 2018

Det merkes i Lillehammer når det er litteraturfestival og forfatterne, og ikke minst leserne, inntar byen. Norsk Litteraturfestival er den største i sitt slag i Norden og er rangert som en av de 20 beste i verden. Den offisielle markeringen av at Lillehammer har blitt en UNESCO litteraturby fant sted under årets festival.

Festivalen bestod av 217 arrangementer, med program som omfattet de fleste litterære sjangre og rettet seg mot alle aldersgrupper og ulike interesser. Under årets festival kunne publikum møte et bredt utvalg norske og nordiske forfatterne, sammen med noen av de beste forfatterne fra blant annet Tyskland og Japan. Med 344 medvirkende og 25 849 besøkende satte festivalen gjennom seks dager preg på Lillehammer.

Festivalens ambisjon er hele tiden å utvikle programmet, introdusere publikum for nye forfatterskap og bidra til å øke litteraturinteressen gjennom å nå nye publikumsgrupper og fungere som en møteplass for litteratur.

Vi er stolte av festivalens omfattende satsning på barn og unge, Pegasus. Gjennom året blir det arrangert kurs og verksteder, konkurranser, aktiviteter, forfattermøter og forestillinger for barn og unge fra barnehagealder til og med videregående skole. For femte år inviterte vi til Boklek, som er et tilbud til alle skolestarterne i Oppland, og for første gang i år, også for alle skolestartere i Hedmark.

Kritikere, debutanter, oversettere, bibliotekarer og litteraturfestivalarrangører er blant gruppene som møtes på Lillehammer under festivalen. NORLA inviterte internasjonale oversettere og forleggere, samt en tysk pressegruppe, til Norsk Litteraturfestival for å presenteres for norsk litteratur.

Festivalens mange samarbeidspartnere bidrar på verdifull måte og hele Lillehammer tas i bruk. På Nansenskolen arrangeres en rekke seminarer for forfattere og skrivende, Høgskolen i Innlandet er viktig medarrangør av Bjørnsonforelesningen og det er berikende for festivalen å ha dikterhjemmene til to av Norges Nobelprisvinnere i litteratur, Bjerkebak og Aulestad, som festivalarenaer. Vel 280 frivillige sørger også for at litteraturbyen Lillehammer viser seg fra sin beste side når det er festival.

Takk for i år og velkommen tilbake 21. til 26. mai 2019!

Hilsen festivaladministrasjonen

2 - PROGRAM

2.1 Hovedprogrammet

Japansk litteratur

Det skjer mye spennende i japansk litteratur og takket være et sterkt lag japanoversettere her i landet har vi de siste årene også fått tilgang til mye av dette på norsk. Det er en litteratur som kan oppleves eksotisk, men som også har mye til felles med den norske, både i språk og tematikk.

Hele seks japanske forfattere deltok og for norske lesere ble det en unik anledning til å oppleve noen av de mest anerkjente japanske forfatterne i dag: Mieko Kawakami, Hiromi Kawakami, Hiromi Ito, Yukiko Motoya, Takashi Hiraide og Yoko Tawada.

Festivalens japanske fokus inkluderte forfattermøter, oversetterworkshop hvor fem skandinaviske oversettere jobbet med et drama av Motoya, lansering av *Knakketiknakk*, en bred antologi av nyoversatte japanske noveller, film, opplesning og forfattermøter.

Yukiko Motoya var en av seks japanske forfattere som gjestet litteraturfestivalen i år. Her i samtale om sin bok Seriøst superutrolig lykkelig tusen takk. Foto Leslie Begby.

Tysk litteratur

Festivalen ønsket også å presentere et utvalg tyskspråklige forfattere og hadde følgende forfattere i programmet: Jenny Erpenbeck, Uljana Wolf, Ilija Trojanow, Peter Waterhouse, Yoko Tawada (japansk forfatter bosatt i Tyskland og som utgir sine bøker på tysk), Judith Hermann og Ferdinand von Schirach. De to sistnevnte måtte dessverre trekke seg rett før festivalen på grunn av hhv. sykkelulykke og sykehusinnleggelse, noe som reduserte litt av kraften i det tyske fokuset. Dette til tross, det tyske fokuset var uansett omfattende med introduksjonsforedrag til tysk litteratur ved Suzanne Bordemann, hovedforedraget som ble holdt av Trojanow og forfattermøter hvor tyske og norske forfattere møttes på scenen.

Skandinavisk sakprosakåring

De siste årene har sakprosafeltet vokst både i omfang og betydning. Sakprosaen har blitt en viktig litterær kraft, og har fått en sterkere posisjon i den offentlige debatten. Det er litteratur som bør leses og derfor samarbeidet Norsk Litteraturfestival med Morgenbladet, Weekendavisen, Aftonbladet og Broen.xyz om en kåring av de ti beste skandinaviske sakprosaverkene etter år 2000. Slik så den endelige lista, som ble offentliggjort på scenen og i Morgenbladet, Weekendavisen og Aftonbladet fredagen under festival, ut:

Tom Buk-Swienty: *Slagtebænk Dybbøl* (Gyldendal 2008)
Kerstin Ekman: *Herrarna i skogen* (Albert Bonniers Förlag 2007)
Peter Englund: *Stridens skönhet och sorg* (Natur & Kultur 2008)
Lone Frank: *Mit smukke genom* (Gyldendal 2010)
Geir Hestmark: *Istidens oppdager* (Kagge Forlag 2017)
Yvonne Hirdman: *Den röda grevinnan: En europeisk historia* (Ordfront Förlag 2010)
Peter Øvig Knudsen: *Blekingegadebanden I-II* (Gyldendal 2006–07)
Åsne Seierstad: *To søstre* (Kagge Forlag 2016)
Karin Sveen: *Klassereise. Et livshistorisk essay* (Forlaget Oktober 2000)
Espen Søbye: *Kathe, alltid vært i Norge* (Forlaget Oktober 2003)

Her er de ti beste skandinaviske sakprosaverkene etter år 2000. Foto Annette Seglem.

Forut for den endelige kåringen hadde juryen kommet fram til en langliste med 30 verk, 10 fra Sverige, 10 fra Danmark og 10 fra Norge. Alle de langlistede forfatterne ble invitert til arrangementer på Lillehammer, noe som ga et spesielt sterkt sakprosa-program i årets festival. Totalt sett utgjorde debatter, foredrag og ulike former for møter med sakprosaforfattere 40 % av årets program.

Et bredt utvalg norske forfattere

Norsk Litteraturfestival er en viktig møteplass for publikum som ønsker å få overblikk over hva som rører seg i den norske samtidslitteraturen, og i år var det mulighet til å oppleve vel 100 norske forfattere på scenen, blant andre Olaug Nilssen, Thomas Enger, Gunstein Bakke, Aina Villanger, Zeshan Shakar, Alf van der Hagen, Åsne Seierstad, Kristin Fridtun, Lars Petter Sveen, Beate Grimsrud, Bror Hagemann, Ole Robert Sunde, Jenny Jordahl, Synne Sun Løes og Tore Renberg.

Alle skjønnlitterære fjorårsdebutanter ble invitert til seminar under festivalen, og en del av debutantene deltok også i ulike scenearrangementer.

Årets program var preget av aktualitet, bredde og kvalitet og ble svært positivt mottatt, både fra publikum, forfattere og presse.

Premierer og nyproduksjoner under Norsk Litteraturfestival 2018

- Åpningsforestillingen: Fortell meg. Gjennom poetiske tekster, sanger, dialoger, filmminnslag og musikkimprovisasjoner ga årets åpningsforestilling en fortettet beskrivelse av menneskeliv over et tidsspenn på 1000 år. Vi møtte skuespilleren Juni Dahr, den japanske performancekunstneren Hiromi Ito, lyrikeren Øyvind Rimbereid, sangeren Tuva Syvertsen og filmkunstneren Torill Kove. I bandet spilte Tord Gustavsen (piano og elektronika), Arve Henriksen (trompet) og Rune Arnesen (trommer og perkusjon). Forestillingen ble regissert av Erik Hillestad og Juni Dahr og produsert av Erik Hillestad. Dobloug-prisen ble delt ut til Helge Torvund og Vigdis Hjorth.
- Litterær festaften i Maihaugen torsdag kveld er et av festivalens høydepunkter, med noen av de viktigste forfatterne og dyktige musikere i aksjon. Hit flokker et stort lokalt publikum, kritikere, forleggere og en stor andel av forfatterne som gjester festivalen seg. I år inneholdt kvelden et møte

Brødet, eselet og Kyoten gav de fremmøtte en uforglemmelig opplevelse. Foto Øystein Nordås.

Fribyforfatter Fatemeh Ekhtesari sammen med Camilla Granlien og Øystein Rudi. Foto Heidi Sæterbakken.

mellom tyske Jenny Erpenbeck og norske Lars Petter Sveen, den amerikanske kritikeren John Freeman samtalte med den italienske forfatteren Domenico Starnone. Den norske jazzgitaristen Hedvig Mollestad spilte mens kveldens konferansier Erika Fatland leste fra sin siste bok *Grensen*. Herborg Kråkevik og pianist Tove Kragset fremførte utdrag fra musikalen om Kristin Lavransdatter. Kulturminister Trine Skei Grande delte ut Det skjønnlitterære oversetterfonds pris.

- Hovedforedraget, «Nyanser av sensur», var ved den tysk-bulgarske forfatteren Ilija Trojanow, som snakket om masseovervåking, mediakontroll etc som truer den frie tanken og det kunstneriske uttrykket i dag.
- Fortell meg – en samtale mellom poesi og musikk. Et bestillingsverk ved de norske folkemusikerne Øystein Rudi og Camilla Granlien møtte de iranske poetene og fribyforfatterne i Lillehammer, Fatemeh Ekhtesari og Mehdi Mousavi. Hva skjedde når ei norsk fele forsøkte å finne tonen med iransk poesi? Hvordan lød det når stemmene og tonene som fortalte hver sine historier, begynte å snakke sammen? Da fikk vi høre fortellinger vi aldri har hørt maken til.
- Festivalen samarbeider med kunstprosjektet Fremtidsbiblioteket og inviterer årets bidragsyter til Fremtidsbiblioteket til Lillehammer. Atwood var den første, deretter fulgte David Mitchell, Sjørn og i år den tyrkiske forfatteren Elif Shafak. På Lillehammer fikk hun i oppdrag å holde årets Bjørnsonforelesning, som handlet om litteraturens rolle i en verden i endring.
- Nordisk NU. Alle forfatterne som deltar på Nordisk seminar bidrar også med en nyskrevet tekst i miniantologien Nordisk NU, som festivalen utgir i samarbeid med Flamme forlag og Foreningen Norden. Årets forfattere var Johanna Holmström (Finland), Kristina Leganger Iversen (Norge), Atli Sigþórsson (Island), Therese Bohman (Sverige), Maja Lee Langvad (Danmark), Nils Henrik Smith (Norge) og Birger Emanuelsen (Norge).
- «Om annerledesbarnet». I årets Undset-foredrag så Thorvald Steen nærmere på barna i Sigrid Undsets romaner og undersøkte likheter og forskjeller mellom dem og gutten i hans egen roman *Det hvite badehuset*. Foredraget trykkes i Undset-selskapets tidsskrift Gymnadenia.
- Brødet, eselet og kyoten. Et bestillingsverk av det norske poesifenomenet Brødet og Eselet og den japanske poeten Hiromi Ito.

- Gitar og litteratur. Torsdag kveld samlet vi et virkelig stjerneteam til et møte på tvers av kunstarter og språk. Japanske Mieko Kawakami, amerikanske Shane Anderson og norske Erlend O. Nødtvedt leste akkompagnert av den norske jazzmusikeren Hedvig Mollestad.

- Poeter, trommer og trompeter. I samarbeid med Forfatternes klimaaksjon inviterte vi Øyvind Rimbereid, Erlend O. Nødtvedt, Gro Dahle, Aina Villanger og Inger Elisabeth Hansen til en annerledes diktframføring i parken. Festivalens kunstneriske rådgiver, Mathias R. Samuelsen, og Forfatternes klimaaksjons Lars Haga Raavand og Freddy Fjellheim deltok også.

- Vesaasforedraget. Årets vinner av Tarjei Vesaas debutantpris, Zeshan Shakar, benyttet anledningen til å snakke om sin ambivalens i forhold til å representere. Foredraget ble trykket i Dagbladet i etterkant av festivalen.

- Nordisk slamfest som del av Banknatta. Show som viste den beste slampoensien Norden har å by på akkurat nå, med blant andre Fredrik Høyer, Sofie Frost, Olivia Bergdahl, Peter Dyreborg og Beatur på scenen.

- Stille sanger og varme vers. Et bestillingsverk ved Anne Lande og Per Husby, som fremførte sanger og tekster om møter og avskjeder, tilhørighet, død og overganger. Forestillingen var basert på tekster fra poeter og forfattere som Hans Børli, Naja Marie Aidt, Ole Robert Sunde, Rolf Jacobsen, Stig Sæterbakken, Kolbein Falkeid, Kaisa Aglen, Alf Prøysen, Gunvor Hofmo og Anne Lande.

Forfatterforelesningene på Nansenskolen:

- Forfatterforelesningen: Olaug Nilssen
- «Å leve av og med prosaen» ved Helga Flatland
- «Et poetisk livsprosjekt» ved Pedro Carmona-Alvarez

Følgende seminarer og konferanser inngikk i festivalen:

- Nordisk seminar, for inviterte forfattere.
- Debutantseminar, for forfattere som debuterte skjønnlitterært i 2017.
- Komma – marked for litteratur. Nasjonal visningsarena for litteratur, i samarbeid med Kulturtanken, Hedmark fylkeskommune, Oppland fylkeskommune og Norsk forfattersentrum.
- Fribyseminaret, for norske fribyforfattere, i samarbeid med Lillehammer kommune.
- Bibliotekseminar, for bibliotekarer og andre bibliotekansatte, i regi av Oppland Fylkesbibliotek og Nasjonalbiblioteket.
- Oversetterworkshop, for inviterte skandinaviske oversettere av japansk litteratur, i samarbeid med Norsk oversetterforening.
- Kritikerseminaret, for kritikere og andre interesserte, i regi av Norsk Kritikerlag.
- Forfatterseminaret, et tilbud til skjønnlitterære forfattere, i regi av Nansenskolen i samarbeid med Norsk Forfattersentrum.
- Helgekurs i kreativ skriving, åpent for påmelding, i regi av Nansenskolen.
- Masterclass med Peter Englund for sakprosaforfattere, i regi av NFFO.
- Internasjonalt forleggerseminar, for inviterte forleggere, i regi av NORLA.
- Oversettere til Lillehammer, for inviterte oversettere, i regi av NORLA.
- Internasjonal pressetur, tyske journalister til Lillehammer, i regi av NORLA.

Prisutdelinger under Norsk Litteraturfestival:

- Doblougprisen til Helge Torvund og Vigdis Hjorth
- Uprisen til Thomas Enger
- Det skjønnlitterære oversetterfonds pris ble delt ut til Kyrre Haugen Bakke
- Bokhandelens forfatterstipend gikk til Juliane Rui, Mari Tveita Stagrim og Paal Maage Elstad.
- Bokhandelens sakprosapriser gikk til Marte Spurkland og Roman Linneberg Eliassen.
- Bokhandelens barne- og ungdomsbokstipend gikk til Ingrid Ovedie Volden.

Utstillinger under Norsk Litteraturfestival:

- Stille tråkk, Dag Bratbergsengen, Galleri Zink.
- Ingrid Toogood, Elephant kunsthall.

- Pariserne, Lillehammer kunstmuseum.
- Bjørnstjerne Bjørnson, Aulestad.
- Årets vakreste bøker 2018, Lillehammer bibliotek.

Kunstbokmessen Bastard

Oppland Kunstsenter arrangerte for andre gang kunstbokmessen Bastard. Bokmessen hadde 62 utstillere/bidragstere, 14 arrangementer og var lokalisert på Oppland Kunstsenter, Elephant kunsthall og Stortorget. Messen viste et bredt spekter av kunstbøker, og presenterte enkeltkunstnere og småforlag innen både billedkunstfeltet og litteraturfeltet.

Barne- og ungdomslitteratur for voksne

For de av vårt publikum med en spesiell interesse for barne- og ungdomslitteratur har vi også et godt tilbud. Vi hadde i alt 17 programposter som rettet seg mot denne målgruppen med et bredt spekter av uttrykk; både film, scenekunst, debatter, foredrag, samtaler og sceneshow var representert. Vi har forsøkt å samle programpostene innenfor et begrenset tidsrom, i år tirsdag til torsdag, slik at de som har spesiell interesse for dette feltet skal kunne fylle hele festivaldager med relevant program.

Blant forfatterne som deltok i denne delen av programmet var blant andre Torill Kove, Linda Bondestam, Arne Svingen, Jenny Jordahl og Tale Krohn Engvik. Arrangementene var godt besøkt, både av bransjen og av et lokalt publikum.

KOMMA – marked for litteratur

I vår ble Komma – marked for litteratur, arrangert for første gang på Lillehammer. Målet med Komma er å synliggjøre god litteratur og bidra til bedre spredning, større bredde og mangfold innen DKS og i andre sammenhenger der det er ønske og behov for god formidling av litteratur. Årets variant av visningsarenaen var en pilot, med et begrenset program som begynte mandag kveld og avsluttet tirsdag ettermiddag.

Et programråd bestående av initiativtakerne for Komma fra Oppland fylkeskommune, Hedmark fylkeskommune, Turnéorganisasjonen, Norsk Forfattersentrum, Norsk Litteraturfestival og Kulturtanken valgte ut hvilke produksjoner som ble vist, åtte i alt. I tillegg hadde vi en debatt med tema «Har litteraturen det best i bok?», ledet av Mikkel Bugge. Påmeldingen til Komma startet i april, og vi la ut 50 plasser til åpen påmelding. I begynnelsen av mai var visningsarenaen fullbooket.

Tilbakemeldinger fra både samarbeidspartnere og deltakere viser at det var behov for en visningsarena som Komma, og at gjennomføringen i år var svært vellykket. Hele 85% av respondentene på spørreundersøkelsen melder at det er svært sannsynlig at de vil melde seg på igjen. I høst skal piloten evalueres, og vi håper en plan for en fullskala visningsarena i 2019 vil stå igjen i etterkant av dette.

Vinnerne av Doblougprisen: Vigdis Hjorth og Helge Torvund. Foto Øystein Nordås.

Skolebarn på arrangementet Grønne greier i klatrehallen på Tyriliseret. Foto Heidi Sæterbakken.

2.2 PEGASUS – for barn og unge

Pegasus er Norsk Litteraturfestivalens program for barn og unge. Pegasusprogrammet omfatter konkurranser, forestillinger, kurs og verksteder samt et bredt festivalprogram for barnehager, skoler og barnefamilier. 2018 besto programmet av 52 arrangementer under festivalen. Pegasus' hovedfokus har vært å skape gode møter mellom dyktige formidlere og engasjerte barn og unge.

Forfattere

Vi hadde i overkant av 60 forfattere og illustratører i aksjon under Pegasus i år. Blant de største trekkplastrene var Torill Kove, «Helsesista» Tale Krohn Engvik, Maria Parr, samt «De skamløse jentene» Nancy Herz og Sofia Nesrine Srouf. Fra utlandet kom Linda Bondestam (Finland), Agnes Våhlund (Sverige), Elias Våhlund (Sverige), Peter Dyreborg (Danmark), Olivia Bergdahl (Sverige), Johan Unenge (Sverige), Måns Gahrton (Sverige) og Bjartur Gudjonsson (Island). Det er i møte med forfatterne barn og ungdom får oppleve litteraturen under festival, og forfatternes formidlingsevne vektlegges i like stor grad som litteraturens kvalitet ved programmering. Vi opplever til stadighet at programposter der forfatternes formidlingsevne er god blir mest vellykket, så denne programmeringspraksisen vil fortsette.

Programmet for skoler og barnehager

Hoveddelen av Pegasus-programmet er et påmeldingsprogram tilrettelagt for skoler og barnehager. Programmet ble sluppet i februar, og responsen var enorm. Over 13 000 barn og unge ønsket å delta på festivalen! Dessverre hadde vi kun kapasitet til å invitere i overkant av 6300 barn og unge til vårt påmeldingsprogram, så etterspørselen er langt større enn tilbudet.

Vi har ulike arrangementsformer under Pegasus-programmet, og både teater, show, konserter, scenesamtaler, foredrag og forfattermøter var representert. Pegasus benytter seg av de fleste av festivalens arenaer, og vi fylte blant annet Maihaugsalen til randen under to arrangementer. I tillegg ble arenaene på Tyrili, i teltet, i Kulturhuset Banken, på Plan B, på biblioteket, på Elephant og Galleri Zink benyttet mye.

Vi hadde flere arrangementer i år der barn og unge selv fikk prøve seg som samtaleledere. For mellomtrinnet gjennomførte vi barnebokbad, elever ved ungdomstrinnet fikk lede en samtale med alle forfatterne som var nominert til Uprisen, og elever på VGS intervjuet fire forfattere under prosjektet

Direkte møte mellom musiker (Frøy Aagre) og barn. Foto Øystein Nordås.

4 forfattere og 1 band. Det sistnevnte prosjektet, der elever på VG1 fra alle de videregående skolene i Lillehammer går sammen om å produsere et arrangement, hadde i år en rekordstor prosjektgruppe som samarbeidet godt. Maja Lunde, Janne Aasebø Johnsen, Nancy Herz og Ellen Støkken Dahl ble intervjuet fra scenen, og vi hadde i overkant av 600 elever som fikk oppleve det fine arrangementet fra Maihaugsalen.

I løpet av våren ble det arrangert en skrivekonkurranse i regi av Norsk Litteraturfestival, GD og Eidsiva. Oppgaveteksten i år dreide seg om å skrive et haiku-dikt, og klasser på ungdomstrinnet i Hedmark og Oppland var invitert til å delta. Vi fikk inn over 100 bidrag, og vinnerteksten ble publisert i GD i etterkant. Det ble også medieoppslag i forbindelse med utdelingen som fant sted på Bjerkebæk i midten av juni. I tillegg hadde Bokbussen i Oppland en skrivekonkurranse, «Skriv en fortelling om dagen som forandret alt», der vinneren fikk ta med seg klassen sin til arrangementet Bokbussbobler under festivalen.

Flere klasser på mellomtrinnet ble utfordret til å introdusere arrangementer under festivalen. Klassene ble forespurt på grunnlag av hvilke arrangementer de hadde meldt seg på. De arbeidet med bøkene i klassen i forkant av festivalen, og gjorde gode introduksjoner. Vi ser at elevene gjennom arbeidet med introduksjoner forbereder seg godt til arrangementer, så vi kommer også til å la klasser på småtrinnet og ungdomstrinnet forsøke seg som elevintrodusører til neste år.

I år inviterte vi også ettåringene med på festival gjennom Frøy Aagres produksjon «Kling klang». De små barna fikk leke med instrumenter, klanger, støy og stillhet sammen med den dyktige jazzmusikeren.

Vi hadde i år for første gang rene fortellerforestillinger på Pegasus, gjennom arrangementsserien «Store for små». Klassikere fra verdenlitteraturen ble gjenfortalt av tre svært dyktige fortellere i produksjoner utviklet av Litteraturhuset i Fredrikstad. Publikum fikk høre Greven av Monte Cristo, Kamerat Napoleon og Hamlet fortalt i en avskrelt og klart språk, og vi fikk mange gode tilbakemeldinger fra skolene som hadde vært tilstede:

Her på Solvang har både små og store kommet tilbake med stjerner i blikket disse tre dagene. Bare godord å høre!!! I dag var det særlig 1.trinn som syntes Hamlet var helt fantastisk! Kvalitet!

Vi skal i 2019 gå videre med Store for små og utvikle tre nye produksjoner som skal formidles på samme

måte, da med tre kjærlighetsfortellinger fra den norske litteraturhistorien; Peer Gynt, Kransen og Victoria.

Sammen med folkemusiker Camilla Granlien og 3. trinn på Hammartun barneskole jobbet vi hele året med et prosjekt ved navn «Et bilde. En tekst. En sang!». Barna fikk studere coverne på festivalaktuell litteratur, og selv forsøke å skrive historier basert på bildene. Granlien tonsatte så historiene, som elevene så selv fremførte i Teltet under festivalen.

Totalt var det 20 barnehager og i overkant av 140 skoleklasser som deltok på Pegasus-programmet under festivalen i 2018.

Kul-turbuss

Som en gave fra Sparebankstiftelsen har vi de to siste årene fått disponere en buss med sjåfør som frakter barn og unge til og fra festivalområdet. Totalt fikk ca. 700 barn transport med bussen i år. Busstilbudet ble lyst ut samtidig med påmeldingsprogrammet for Pegasus, og pågangen var stor. Vi kommer til å søke om å få opprettholde busstilbudet i 2019.

Program utenfor festivalområdet

Til tross for tilbudet med Kul-turbuss er transport fremdeles en utfordring for mange av barnehagene og skolene i festivalens nedslagsfelt. Vi har derfor opprettholdt vårt programtilbud utenfor Lillehammer, på Gausdal- og Gjøvik bibliotek. Vi gjennomførte i år tre arrangementer i Gausdal og to på Gjøvik, alle med stor oppslutning.

Helgeprogram

Vi hadde også i år et stort helgeprogram for barnefamilier. Barn i alderen 3-10 er hovedmålgruppen for helgearrangementene våre, men vi forsøker å programmere så bredt at også eldre barn kan ha glede av å delta på en del arrangementer. Lørdag formiddag hadde vi fem arrangementer i Lillehammer sentrum; Det aller beste med Maja Lunde og Hans Jørgen Sandnes i teltet kl. 10, Eva og Adam med Johan Unenge og Måns Gahrton på Gravdahl kl. 11, verkstedet Hele meg i en liten boks med Camilla Kuhn i Lillehammer Kunstmuseums verksted kl. 11, Keeperen og havet med Maria Parr i teltet kl. 12, og visning av studio Ghibli-klassikeren Min nabo Totoro på Lillehammer kino kl. 13. Arrangementene var godt besøkt, til sammen besøkte i overkant av 400 publikummere pegasusarrangementer i byen denne formiddagen.

Søndag var det familiedag på Maihaugen, en tradisjon festivalen har bygget opp de siste syv årene. I år var tematikken tjuver og kjeltringer. Programmet besto blant annet av Camilla Kuhn som tegnet og fortalte fra sin nyeste bok *Glenn og skurkene*, Jørn Lier Horst og Hans Jørgen Sandnes med serien Detektivbyrå nr. 2, vandreteater med politijakt i Maihaugens byavdeling, tatoveringssjappe og kjepphestverksted med cowboy-hester. Dagen ble avsluttet med en ordentlig sjørøverkonsert der barna både fikk synge og danse med. Arrangementet var godt besøkt med 1100 publikummere.

Vandreteateret på Maihaugen søndag i festivalen. Tema: Tjuver og kjeltringer. Foto Mette Banken.

2.5 Helårsprogram

Litteraturhus Lillehammer

Med Litteraturhus Lillehammer, som er et samarbeid mellom Norsk Litteraturfestival, Lillehammer bibliotek, Nansenskolen og Høgskolen i Innlandet, har Lillehammer utviklet en viktig arena for litteratur- og samfunnstemaer året igjennom. Etter seks års drift er litteraturhuset godt etablert lokalt, programmet blir finansiert gjennom prosjektstøtte fra ulike hold, mens det administrative arbeidet dekkes gjennom øremerkede midler i Lillehammer bibliotek. Litteraturhuset er et samarbeidsprosjekt hvor festivalen og de andre partene sitter i programrådet, bidrar økonomisk og bidrar til en best mulig markedsføring og gjennomføring av tilbudet.

Arrangementene foregår i Lillehammer bibliotek. Besøkstallene er jevnt høye, medieeksponeringen god, og det råder en positiv holdning i allmennheten. Programmet som er gjennomført mellom forrige festival og denne har vært variert og tettpakket, med forfattermøter, foredrag, panelsamtaler, barneforestillinger m.m. Høsten 2017 arrangerte vi en sakprosafestival, som ble støttet av NFF og som foregikk dagen før Sakprosafestivalen i Oslo. Temaet for sakprosafestivalen på Lillehammer var Demokrati i krise og vi inviterte Simen Ekern, Magnus Marsdal, Ellen Engelstad og Gellert Tamas til å holde hvert sitt foredrag før kvelden ble avrundet av en panelsamtale, med dem i panelet.

Pegasus hele året

I mars 2017 mottok Pegasus etter søknad en stor gave fra Sparebankstiftelsen: 1 014 000 kroner for å kunne utvikle og etablere et helårstilbud. Gaven fordeles over perioden 2017-2020, og skal i hovedsak benyttes til arrangementer på Litteraturhus Lillehammer i regi av Pegasus. I skoleåret 17/18 hadde vi 27 arrangementer som ble besøkt av i overkant av 1800 publikummere. Blant forfatterne vi hadde på programmet var Yosef Johannes, Audhild Solberg, Helga Flatland og Anders Kvammen.

Et av de mer omfattende prosjektene i vårt helårsprogram er Barnebokbad, der klasser på 6. og 7. trinn ved barneskoler i Lillehammer arbeider med litteraturkritikk og spørsmålsstilling med utgangspunkt i filosofiske samtaler. Vi gjennomførte to runder med Barnebokbad i løpet av høsten 2017 og våren 2018 knyttet til bøkene *Maretorn* av Tone Almhjell og *Egoland* av Lars Joachim Grimstad. Prosjektet munnet ut i to scenesamtaler, én i desember samt én under festivalen, der representanter fra de deltagende klassene bokbadet forfatterne.

Kurs og verksteder er også en del av Pegasus helårsprogram, og i oktober hadde vi tegneverksted med Anna R. Folkestad. Verkstedet ble holdt to ganger, en runde for elever ved småtrinnet og en runde for elever ved Lillehammer Læringssenter. Verkstedet for elevene ved læringssenteret var en spesielt fin opplevelse, og til tross for at flere av barna hverken snakket norsk eller engelsk var kommunikasjonen god og tegnegleden stor.

Boklek i Hedmark og Oppland

Boklek er et samarbeid mellom Norsk Litteraturfestival, Oppland fylkesbibliotek og Hedmark fylkesbibliotek, og er støttet av Eidsiva og Gjensidigestiftelsen. Målet med prosjektet er å skape positive litteraturopplevelser for alle skolestartere, og å vise at det er mange veier inn i boka. Boklek startet opp i første halvdel av 2014, og har foregått i Oppland. I 2018 inviterte vi Hedmark med i prosjektet, med veldig gode resultater. Ca. 75 % av skolestarterne i de to fylkene deltok i prosjektet!

I løpet av april og mai har vi invitert skolestarterne med på Boklek – til å oppdage boka gjennom å lytte, tegne, dikte, fortelle og skape. I 2018 var Camilla Kuhn Boklek-forfatter, og reiste rundt til alle folkebibliotekene i de to fylkene sammen med formidlerne Marianne Sundal og Per Jostein Aarsand. I tillegg deltok Kuhn på mange arrangementer under festivaldagene, samt hadde verksted på Lillehammer kunstmuseum.

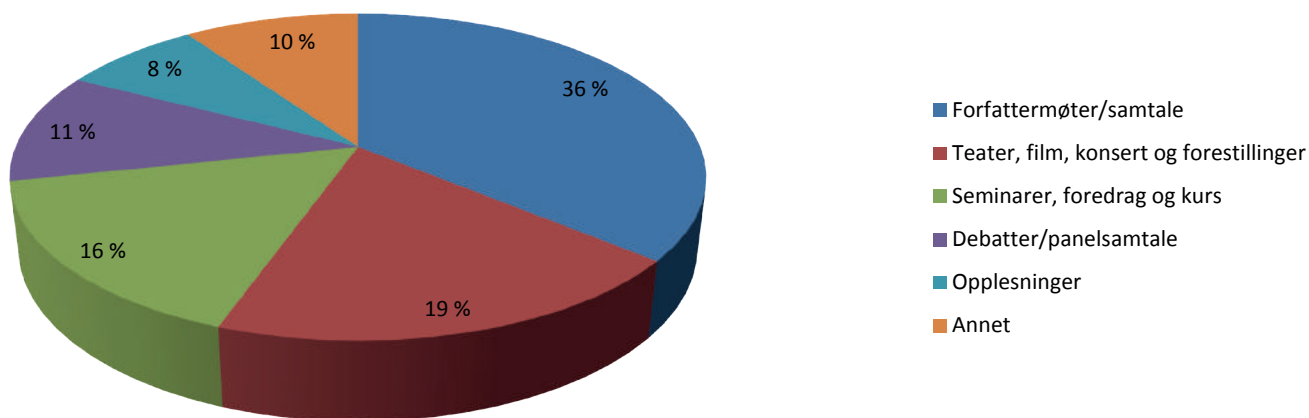
3 - FESTIVALEN I TALL

Festivalen hadde til sammen 217 arrangementer. I disse deltok omkring 343 artister (i tallet inngår både forfattere, moderatorer (som ofte er forfattere), musikere og andre som hadde en rolle på scenen under festivalen). Disse representerte til sammen 20 nasjoner. Kvinnelige artister stod bak 269 festivalopptredener og mannlige artister stod for 259 opptredener. Den prosentvise fordelingen mellom kjønnene er: 51 % kvinner og 49 % menn.

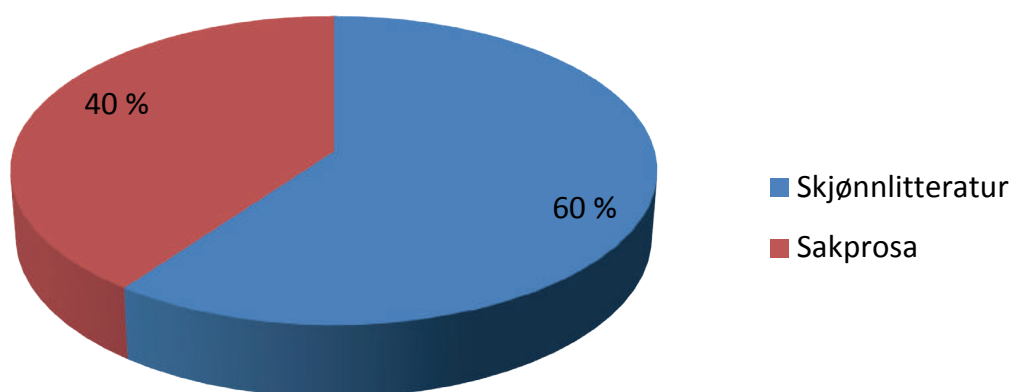
For å realisere en festival av dette formatet er det behov for mange gode medhjelpere. I tillegg til et styre og råd, hvor mange er aktive under festivalen, hadde vi i år om lag 280 frivillige som var i sving sent og tidlig. Årets festival hadde i tillegg over 100 samarbeidspartnere som bidro på ulikt vis.

Bredde i programmet

Programmet omfatter ulike typer arrangement som fordelte seg slik:

*Kategorien annet består av kunstutstillinger, quiz, hagefest med mer.

40 % av festivalens litterære program var faglitterært. 60 % var skjønnlitterært.

Publikumsoppslutning

Totalt var det 25 849 besøkende på arrangementene som inngikk i festivalen. 8066 av disse deltok på aktiviteter for barn og ungdom. I tillegg kommer de 2900 skolestarterne som deltok på Boklek. De er ikke regnet inn i besøkstallet for festivalen.

Festivalen teller alle besøkende på alle arrangementer, også på de som er gratis. Publikum på aktiviteter på åpen gate og på utstillinger er ikke telt med. Besøkende blir telt på alle arrangementene de deltar på.

Alle programposter for barn og unge er gratis. Det er også alle programposter i Søndre park og en del enkeltarrangementer på andre arenaer. I løpet av festivalen fikk publikum tilbud om 126 programposter som krever billett og 92 åpne, gratis programposter. I tillegg kommer tilbudene om gratis verksteder og seminarer.

Av et besøkstall på 25 849 var det 13 340 som deltok på arrangement som krever billett, i form av enkeltbillett, festivalpass, artistpass el. Billettinntekter utgjør ca 11 % av festivalens inntekter.

Her er en oversikt over hvor publikum fordelte seg i ulike kategorier:

Antall barn og unge som deltok på kurs/verksteder og skrivekonkurranser	320
Antall barn og unge som deltok på festivalprogrammet	7746
Arrangementsbesøk Komma	342
Inviterte deltakere til seminarer og kurs	2514
Antall forhåndssolgte enkeltbilletter	3411
Antall enkeltbilletter solgt i døra	1299
Antall arrangementsbesøk med kjøpte festivalpass	2371
Antall arrangementsbesøk med gjestepass/frivilligpass/pressepass	2576
Antall arrangementsbesøk på gjesteliste	827
Antall arrangementsbesøk på gratisarrangementer for voksent publikum	4443
Til sammen	25849

Totalt var det 20 barnehager og i overkant av 140 skoleklasser som deltok på Pegasus-programmet i 2018.

En del publikum, samt artister, sponsorer og samarbeidspartnere har festivalpass, men det er likevel mange som har løst billett i døra. Tall fra publikumsundersøkelsen viser at 63 % av de som har svart på undersøkelsen benyttet seg av enkeltbilletter, 21 % (mot 16 % i 2017) hadde fullt festivalpass, mens 8 % (mot 6% i 2017) hadde dagspass. I tillegg var det 10 % med gjestepass eller frivilligpass. 6 % av de som svarte på undersøkelsen deltok kun på gratisarrangementer.

Slik har utviklingen mht besøkstall vært de siste 10 årene:

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
22400	25600	23340	22851	24173	24360	25382	25606	26703	25849

Publikumsundersøkelse

Norsk Litteraturfestival gjennomfører hvert år en publikumsundersøkelse i etterkant av festivalen. Undersøkelsen tar sikte på å finne ut mer om hvem publikummet vårt er, hvor fornøyde de er og hvordan de har fått kjennskap til festivalen. Undersøkelsen ble sendt ut til 829 og besvart av 290 personer.

Hvem er festivalens publikum?

Det er 81 % kvinner og 19 % menn som har svart på undersøkelsen. Aldersmessig fordeler publikummet seg slik: 31 % er barn og unge under 19 år, 7 % er mellom 20-30 år, 27 % mellom 30 og 50 år, 29 % mellom 50 og 70 år og 6 % over 70 år.

74 % av de som har svart er tilreisende (15 % fra Hedmark/Oppland (unntatt Lillehammerregionen), 29 % fra Oslo/Akershus, 27 % fra resten av Norge og 3 % fra utlandet), mens 29 % er bosatt i Lillehammerregionen.

Festivalens ringvirkninger

78 % av festivalens publikum deltok på festivalen over flere dager og 45 % av disse bodde på hotell, 13 % overnattet hos venner/familie og 5 % i leid eller lånt hytte/leilighet. I snitt legger tilreisende publikum igjen kr 6215,- på Lillehammer i forbindelse med besøket. Av disse oppgis 1134,- å ha gått til billetter, 1963,- til overnatting, 1357,- til mat og drikke og 994,- til varekjøp i butikker.

Vi ser at publikum deltar på nokså mange arrangement: 17 % deltok på 1-2 arrangement, 31 % deltok på 3-5 arrangement, 28 % deltok på 6-10 arrangement, mens hele 24 % av de som svarte deltok på mer enn 10 arrangement. 33 % deltok på festivalen for første gang i år.

Det var mulig å svare utdypende på hvorfor man besøkte litteraturfestivalen. Her er noen av svarene:

«Mange interessante foredrag, og fin festivalstemning.»

«Bygge nettverk som ny aktør i bokbransjen.»

«Godt program. Interessert i og har studert litteratur. Skriver selv.»

«Forfattere jeg ville høre på.»

«Har en datter som er veldig interessert i japansk kultur og tok derfor turen til festivalen.»

«Fordi det er yndlings-arrangementet mitt i året.»

«Sitter i en programkomite, og ville få noen ideer og se hvordan ting kan gjøres. Og få med meg spennende innslag selvfølgelig.»

«Har vært der mange ganger før. Syns det er et svært interessant arrangement.»

«Vi er en vennegjeng som nesten hvert år møtes på Litteraturfestivalen, gir det i presang til runde jubileer og siden vi er åtte stykker blir det nesten annethvert år. Jeg har også deltatt selv noen ganger med venninne fra Gudbrandsdalen.»

Når 91 % av de respondentene svarer at de ønsker å komme tilbake tyder det på høy tilfredshet i publikum!

Utdelingen av staus som UNESCO litteraturby på Bjerkebak under festivalen. Foto Mette Banken.

4 - MARKEDSFØRING OG INFORMASJON

Programslipp

I år som i fjor slapp vi festivalens første navn gjennom vår julekalender. Kalenderen besto av ett innlegg per dag, og rommet giveaways, nyheter og programdrypp. Blant de første forfatterne som ble sluppet var våre japanske gjester Hiromi Ito, Yoko Tawada, Mieko Kawakami, Hiromi Kawakami og Yokiko Motoya. Til sammen ble 15 forfatternavn sluppet i løpet av denne perioden, og innleggene nådde bredt ut og skapte stort engasjement, med rekkevidde på opp mot 8000. Det var innleggene med give-aways som skapte størst engasjement. Vi kommer til å fortsette med julekalender i sosiale medier.

Parallelt med slippene i sosiale medier sendte vi ut enkelte pressemeldinger og nyhetsbrev samt produserte saker til våre egne nettsider. Slippene genererte ikke et stort billettsalg, men fikk en del oppmerksomhet. Fra januar og utover våren hadde vi kontinuerlige programdrypp. Blant disse slippene var langlisten til skandinavisk sakprosaåring, Forfatterbevegelsen og navn som Naia Marie Aidt og Herborg Kråkevik.

Vi lanserte Pegasusprogrammet medio februar med slipp i pressen, sosiale medier og på egne nettsider. Vi fikk fine oppslag i både GD og Byavis, og responsen på slippet var rekordstor fra skoler og barnehager. Programmet ble fulltegnet i løpet av kort tid.

Hele programmet ble offentliggjort på et frokostmøte på Lillehammer bibliotek 10. april, med Domenico Starnone som lanseringens hovednavn. Samtidig ble billettsalget til alle resterende arrangementer satt i gang. Festivalens satsing på tysk litteratur, japansk litteratur og skandinavisk sakprosa var blant temaene som ble løftet frem denne dagen. GD og Lillehammer Byavis var til stede med journalister og fotograf. NTB laget en sak om slippet som ble fanget opp av en rekke medier, og NRK hadde en større sak på nett. Alt i alt medførte programlanseringen mye og positiv oppmerksomhet.

Underveis i festivalen fungerte kommunikasjonen via sosiale medier godt, noe som skyldes flinke frivillige og at arbeidet var organisert og planlagt. Nettsidene hadde ikke tilfredsstillende saker under årets festival på grunn av en underbemannet frivilligruppe. Vi må jobbe for å få på plass en større gruppe frivillige som kan skrive for nettsiden til neste år, slik at sakene som publiseres er godt gjennomarbeidet.

Sosiale medier

Norsk Litteraturfestival er aktiv i sosiale medier. I mai har vi hatt en publiseringsfrekvens på ca. ett innlegg per dag frem til festivalstart. Innleggene har hatt forholdsvis jevn respons med rundt 2000 i rekkevidde per innlegg. Vi har forsøkt å publisere innlegg i ulike formater med hovedfokus på lenker, bilder og opplastede videoer. Statistikken viser at video er det formatet som stabilt når ut bredest, med fra 4 000 visninger og oppover.

Antall følgere i sosiale medier	2014	2015	2016	2017	2018
Facebook	3301	4437	6223	7309	7857
Twitter	2235	2650	2833	3022	3050
Instagram	-	900	1517	2490	2878
YouTube					109

Festivalen benytter sosiale medier til å dryppe nyheter om egen festival, informere om andre litteraturfestivaler eller litteraturrelaterte nyheter, involvere publikum gjennom konkurranser og oppfordring til deltakelse, samt markedsføring og annonsering.

Nettsider

Antall brukere, økter og visninger på hjemmesiden har gått litt ned i 2018. I Google Analytics kan man se at den største prosentvise nedgangen er nedgang i organisk henvisning fra Facebook, men den direkte trafikken har gått opp. Nedgangen fra Facebook kan skyldes at det har vært litt redusert aktivitet der i løpet av året.

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Brukere	24 322	37 217	40 775	49 499	38000
Økter	40 961	59 225	60 923	76 929	60000
Sidevisninger	168 747	200 890	171 479	222 605	195365

App

Appen ble lansert rett før festival i 2017 og har siden den gang blitt markedsført i det trykte programmet, på nett og på stand i gågata. Appen er til nå besøkt 1199 ganger. Det var 122 personer som installerte appen i løpet av det siste året, men det er også en del som har avinstallert appen etter festivalen. Vi har fått både positive og negative tilbakemeldinger på appen, vi har derfor fortsatt forbedringspotensial i vår bruk og vedlikehold av appen.

Synlighet i byen

Vi har bestemt oss for at festivalfargen skal være gul i flere år fremover, og hadde i 2018 et prosjekt kalt Synlighet i byen. I den forbindelse trykket vi opp flere gule bannere med sitater som vi dekorerte byen med. Vi byttet i samme forbindelse ut alt materiell med vår logo på hvit bakgrunn til logo på gul bakgrunn (for eksempel bannerne i gågata). Vi byttet også hvite roll-ups ut med gule back-drops, og kjøpte inn 100 gule kioskflagg med vår logo til bruk i gågata. Dette ble svært godt tatt i mot og byen glødet i gult de ekstremt varme vårdagene den pågikk.

Festivalen i media

Antall akkrediterte pressefolk har holdt seg relativt stabilt de siste årene. NRK hadde en svært aktiv deltakelse, med blant annet Dagsrevy-innslag fra festivalåpningen, to halvannentimes sendinger fra teltet og reportasjer i både radio og på nett. Nasjonale, regionale og lokale aviser var til stede og Morgenbladets dekning i forbindelse med sakprosaåringen var omfattende. Utenfor Norges grenser ble sakprosaåringen dekket av både Weekendavisen og Aftenbladet. Vi hadde dessuten besøk av en gruppe tyske journalister og medier, som lagde saker om festivalen, Lillehammer som UNESCO litteraturby og norsk litteratur mer generelt.

Vi fikk økt synlighet også utenfor bykjernen med de nye bannerne. Foto Leslie Begby.

Under festivalen var det deltakelsen til de japanske forfatterne, utdelingen av Doblougprisen og Uprisen, sakprosaåringen, Vesaasvinneren, Bjørnson-foreleser og Fremtidsbiblioteketforfatter Elif Shafak og Starnone som fikk mest oppmerksomhet i pressen. Omtalen av årets festival har vært overveiende positiv. Noen eksempler:

«Det er likevel positivt for Noreg som litteraturland at Lillehammer no er komen på UNESCO-lista, som den første litteraturbyen i Skandinavia. Det er både fortent og naturleg at byen som husar Norsk Litteraturfestival - Sigrid Undset-dagene, får denne statusen. På Lillehammer står litteraturen i høgsetet denne veka. Statusen som litteraturby kan utvikle både byen og festivalen vidare. Noreg treng byar som løftar litteraturen høgt. Det er Lillehammer allereie godt i gang med å gjere.»
Vårt land på lederplass 29. mai

«En kronikk om japansk litteratur i Norge? Akkurat nå? Det må bli en festtale! For hvordan ellers beskrive hvordan det føles å brenne for japansk litteratur i disse dager? Hele seks japanske forfattere gjester Norsk Litteraturfestival på Lillehammer denne uken. Det er første gang så mange japanske forfattere samles i Norge på én gang, og det ville ikke overraske meg om det var en enestående begivenhet også i europeisk målestokk.»
Aftenposten 30. mai, kronikk av Magne Tørring

«De heter Hiromi til fornavn, begge to, og tilhører den samme generasjonen japanske diktere. De har møtt hverandre før, ikke i Japan, men på en litteraturfestival i Ottawa. Nå er de på Lillehammer, som ledd i en stortilt satsing på japansk litteratur under Norsk Litteraturfestival.»
Dagbladet 31. mai

«Når vi ser på listen over de ti beste bøkene en samlet skandinavisk jury har kåret til de beste utgitt etter årtusenskiftet, er det som å lese en katalog over saker som brenner i vår tid.»
Morgenbladet 1. juni

«Var Ferrante i Norge?
Ingen våget å spørre ham om det på Lillehammer, men det er åpenbare paralleller mellom Elena Ferrante og Domenico Starnones bøker, mener Jon Rognlien.»
Dagbladet 9. juni

Domenico Starnone og Anita Raja på Bjerkebæk. Foto Marit Borkenhagen.

«Mieko Kawakami er ein av fleire japanske forfattarar som no finn vegen til norske bokhyller. Litteraturfestivalen på Lillehammer vil gjerne hjelpe dei fram. Japanarane går tett i Lillehammers gater. Vi snakkar ikkje om turistar med feite Nikon-kamera på magen, men somme av dei fremste litterære stemmene i Asia. Litteraturfestivalen på Lillehammer har i år ei hovudvekt på japansk litteratur, noko som ville vore vanskeleg å få til for berre få år sidan.»
Vårt land 1. juni

«Dronningmøte

Suzanne Brøgger i samtale med Vigdis Hjorth på Norsk Litteraturfestival, en kokwarm lørdag der flere av de frammøtte måtte snu i døra på grunn av det massive oppmøtet.»
Klassekampen 4. juni

Strømming, film og podcast

Vi hadde et samarbeid med avdeling for TV-fag på Høgskolen i Innlandet som produserte filmopptak fra alle arrangementer i Lillehammer bibliotek. I tillegg leide vi i år inn det Lillehammerbaserte produksjonsselskapet VM produksjon som produserte filmopptak fra så godt som alle arrangementene våre i Teltet. Produksjonene ble strømmet direkte på festivalens nettsider, og en del er i etterkant publisert på youtube samt festivalens facebooksider. De av arrangementene som ligger på youtube har i overkant av 700 visninger med en gjennomsnittlig seertid på ca. 16 minutter, noe som betyr at en del av arrangementene sees i sin helhet og får en forlenget levetid utover festivaldagene på Lillehammer. Vi har fremdeles flere upubliserte opptak på lager som skal legges ut på youtube og i våre andre kanaler i løpet av høsten/vinteren for å holde kanalene våre levende.

I tillegg strømmet og/eller filmet flere samarbeidspartnere egne arrangementer under festivalen, som for eksempel NFF og Oppland fylkesbibliotek. Arrangementene «Svingens barnebokverden» og «Fortellingen om Norge» er publisert som podcast i etterkant av festivalen.

GD og NRK fikk tilbud om å ha festivalstrømmen på sine nettsider. NRK viste og omtalte deler av sendingene, mens GD valgte å vise alle de 36 sendingene og markedsførte dette daglig i både papir- og nettutgaven.

Andre markedsføringstiltak

Standgruppa stod på stand, ikke bare alle lørdager fra programslipp til festival, men også under festivalen. Vi har annonsert i aviser lokalt og nasjonalt, fått redaksjonell omtale og hatt samarbeid om konkurranser med tidsskrift, aviser og forlag. Vi har holdt foredrag og presentasjoner i ulike sammenhenger, hatt arrangementer på Litteraturhus Lillehammer og distribuert programmer både lokalt, i Oslo og flere andre steder i landet. Vi får benytte bibliotekstransporten til distribuering av program til alle bibliotek i fylket og til større bibliotek på landsbasis. Festivalens miljøgruppe fortsatte med kreative bokinstallasjoner og origami og satte preg på byen under festivalen. De sydde i tillegg opp gule duker til scenebordene, en liten gul detalj man ser godt på bildene. Teltet på Stortorget skapte god stemning i byen og scenen på Elephant Kunsthall gir et litt røffere preg enn noen av de andre scenene.

Tv-film studentene filmet alt på Litteraturhus Lillehammer. Foto Leslie Begby.

5 - ØKONOMI

Det faglige, praktiske og økonomiske samarbeidet med kulturinstitusjoner og organisasjoner er en forutsetning for en så omfattende festival av så høy kvalitet til et så moderat budsjett.

Totale inntekter for 2018 ser ut til å bli ca 9 400 000,-. Inntektene fordeler seg slik:

I hele tusen	2015	2016	2017	2018
Offentlige tilskudd	5 053	5060	5104	5226 (som utgjør 56 %)
Andre tilskudd/sponsormidler	2 230	1610	1480	2837 (som utgjør 30 %)
Egeninntekter	871	1126	1340	1352 (som utgjør 14 %)
Totalt	8154	7796	7826	9415

I tillegg til omsetningen må den betydelige verdien av de 280 frivillige som jobbet gratis under festivalen understrekes. De frivillige nedla om lag 4500 arbeidstimer som forsiktig anslått utgjør en verdi på rundt 1,2 millioner. Flere av festivalens samarbeidspartnere (Kritikerlaget, Oversetterforeningen, Nansenskolen, Oppland kunstsenter, NORLA, Fylkesbiblioteket i Oppland, NBU, NBI, NFFO, Foreningen !les, Leser søker bok, m.fl.) er ansvarlige for totalt 61 arrangementer som inngår i festivalprogrammet og dekker også deler av kostnadene til disse.

Økt billettsalg og egeninntekter

Norsk Litteraturfestival har en ikke-kommersiell målsetting. Til tross for at festivalen byr på en rekke gratisarrangementer og program i små, intime lokaler der publikum kommer tett på forfatterne har billettinntektene det siste året gått opp fra 893 000,- til 1 075 000,-. Festivalens egeninntekter, som består i billettinntekter, salg av annonser i program og barsalg er på 14 %.

Festivalen betyr mye for byen Lillehammer og næringslivet her. En stor publikumstilstrømning gir betydelige tilskudd til byens handelsstand og overnattings- og serveringssteder.

Avhengig av offentlig støtte

Festivalen mottar betydelig offentlig støtte (56 % av budsjettet) og kunne ikke klart seg uten. Etter at knutepunktordningen ble avvirket søker festivalen Kulturrådet. Den første reelle vurderingen Kulturrådet har gjort av Norsk Litteraturfestival skjedde høsten 2017 og deres konklusjon ble at festivalen fikk videreført støtte på det nivået den har hatt de siste årene. I søknaden for 2019 har festivalen argumentert for hvorfor støtten bør økes og med føringer i forhold til fortsatt 60-40-fordeling mellom stat og fylke/kommune i tildelingsbrevet opplever festivalen en forutsigbarhet som gjør at vi kan opprettholde ambisjonene om å være Nordens største og en av de viktigste litteraturfestivalene i Norden også framover.

Festivalen har en sunn økonomi, med en solid egenkapital som bidrar til at festivalen kan planlegge årene som kommer med relativ trygghet.

6 - SAMARBEIDSPARTNERE

6.1 Sponsorer og samarbeidspartnere

I tillegg til den offentlige finansieringen, som er avgjørende viktig, er festivalen avhengig av private sponsorer og støttespillere. Prosjektmidler fra fond og legater, som Fritt Ord og Eckbos legater, har alltid vært en viktig del av festivalens finansiering og noe festivalen i kraft av sitt program oppnår på relativt forutsigbart grunnlag. De siste årene har vi lyktes med prosjektsøknader også til andre gaveutdelende stiftelser, som Bergesenstiftelsen, Gjensidigestiftelsen og ikke minst Sparebankstiftelsen, som har bidratt med en treårig gave som har gjort oss i stand til å realisere et helårsprogram for barn og unge.

Hovedsponsor for Pegasus er Eidsiva. Eidsiva støtter festivalens arbeid med Boklek, og er medarrangør i skrivekonkurransen for ungdomstrinnet som arrangeres hvert år.

Gitt økte ressurser har Norsk Litteraturfestival gode mulighet for å utvikle festivalen både når det gjelder kvalitet og størrelse. Både for å sikre festivalen mot fremtidige kutt i offentlig eller privat finansiering og for å kunne utvikle festivalen videre jobber administrasjon og styre for å finne én eller flere nye hovedsponsorer, samt nye, mindre støttespillere.

Hovedsamarbeidspartnere i 2018

Eidsiva, Sparebankstiftelsen, Fritt Ord, Eckbos Legater, Gjensidigestiftelsen, Bergesenstiftelsen, Dagbladet, GD, Høgskolen i Innlandet, Nansenskolen, Lillehammer museum og Goethe-Institut.

Offentlige bidragsytere i 2018

Kulturrådet, Oppland fylkeskommune, Lillehammer kommune, Regionrådet, Nordisk kulturfond, den japanske ambassaden i Norge.

Øvrige samarbeidspartnere og støttespillere

Amnesty, Aschehoug forlag, Aulestad, Barnebokkritikk, Bazar, Birkebeineren Hotel & Apartments, Bjerkebæk, Bokhandlerforeningen, Bokvennen forlag, Bokvennen Litterære Magasin, Byavisa, Café Stift, Cappelen Damm, Clarion Collection Hammer Hotel, Dagbladet, Danish Arts Foundation, Den norske Doloug-komiteen, Den Norske Forfatterforening, Den Norske Forleggerforening, Det Norske Samlaget, Dramatikkens Hus, Elephant Kunsthall, Ena Forlag, Finsk-norsk kulturinstitutt, First Hotel Breiseth, Flamme forlag, Font Forlag, Foreningen !les, Forfatterlandslaget, Forfatternes klimaaksjon, Foreningen Norden, Forlaget Oktober, Framtidsbiblioteket, Galleri Zink, Gausdal folkebibliotek, Gjøvik bibliotek, Grafill, Gravdahl Bokhandel, Gyldendal Norsk Forlag, Haakons Pub, Hedmark fylkeskommune, H//O//F, ICORN, Kagge forlag, Klassekampen, Kolon forlag, KulSam, Kulturdepartementet, Kulturhuset Banken, Kulturtanken, Leseriet, Leser søker bok, Lillehammer Bibliotek, Lillehammer filmklubb, Lillehammer Hotell, Lillehammer kino, Lillehammer Kunstmuseum, Lillehammer læringssenter, Lillehammer Rotary, Lillehammer Sentrum Drift, Lillehammer UNESCO litteraturby, Litteraturhuset i Trondhjem, Lykkelige dager, Maihaugen, Mangschau, Manifest forlag, Morgenbladet, Mølla Hotell, Nansenskolen, Nettverk for norske litteraturfestivaler, Nordisk kulturkontakt, Norsk barnebokinstitutt, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere, NORLA, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Norsk Filmskole, Norsk Forfattersentrum, Norsk Kritikerlag, Norsk Oversetterforening, Norsk PEN, NSB, Oppland Fylkesbibliotek, Oppland Kunstsenter, Parkkaféen, Pax forlag, Pelikanen Forlag, Plan B, Regionrådet, Scandic Victoria Hotell, Sigrid Undset-selskapet, Stasjonen, Storytel, Spartacus, Teater Innlandet, Tema Teater, Tiden Norsk Forlag, Tyrili, Turneorganisasjonen Hedmark, Vigmostad & Bjørke og Visit Lillehammer.

6.2 Nettverkssamarbeid

NLF – Nettverk for norske litteraturfestivaler

Norsk Litteraturfestival har det administrative ansvaret for nettverket NLF og inviterer alle de norske litteraturfestivalene til et årlig møte på Lillehammer under festivalen. Forumet har koordinering, kompetanseutveksling, samt profesjonalisering av litteraturfestivalfeltet som mål.

Tema for vårens seminar var «En politikk for litteraturformidling fra scene?». Professor ved Institutt for kommunikasjon og kultur på BI, Sigrid Røyseng, ga deltakerne en innføring i politisk påvirkning på kulturfeltet og utviklingsmuligheter for festivalene i sitt arbeid mot beslutningstakere. Kapittel, Oslo poesifestival og Litteratursymposiet i Odda bidro med korte innlegg om hovedutfordringene slik de ser det i årene framover.

NF – Norske festivaler

Festivalen er medlem i interesseforeningen Norske festivaler, som er den eneste sjangerovergripende foreningen som samler festivaler i Norge, og gjør et viktig arbeid gjennom å tilby kurs, veiledning og tilbud som bidrar til å profesjonalisere festival-Norge. Etter Kulturrådets vedtak om at den offentlige støtten til samvirket skal kuttes jobber styret, hvor festivalsjef Marit Borkenhagen er en av representantene, med å finne en modell for videre drift. Litteraturfestivalen har i løpet av året deltatt på fagdag i regi av NF med tema «Festivalen som arrangementsarena».

Nordisk festivalnettverk

Norsk Litteraturfestival har etablert et uformelt nettverk sammen med Helsinki Lit og Stockholm Literature og gjennom dette fått et nyttig nettverk for erfaringsutveksling og samarbeid. I løpet av høsten 2017 og våren 2018 har nettverket gjennomført en konferanse i Reykjavik i forbindelse med Reykjavik International Literary Festival, festivalbesøk på hverandres festivaler og en konferanse i Tallinn, hvor det også ble knyttet kontakter til festivalen HeadRead som finner sted der og som avvikles på omtrent samme tid som Lillehammer. I vår samarbeidet vi med Helsinki Lit og HeadRead om flere forfattere og programledere, noe som både bidrar til økte muligheter for å få på plass bookinger og som redusere reisekostnadene for langveisfarende.

Lillehammer UNESCO litteraturby

I samarbeid med Lillehammer kommune, Oppland fylkeskommune, HINN, Nansenskolen og Lillehammer museum har Norsk Litteraturfestival gjennom flere år jobbet for at Lillehammer skulle bli en litteraturby innenfor UNESCO Creative Cities. 31. oktober 2017 oppnådde Lillehammer statusen og festivalen, som del av litteraturbyen, har gjennom dette fått tilgang til et stort, verdensomspennende nettverk med byer som satser på litteratur. Festivalen var representert på det årlige nettverksmøtet for litteraturbyene i Iowa i april og i året som kommer vil det første større UNESCO litteraturby-prosjektet i Lillehammer finne sted, det vil også det første samarbeidsprosjektet Norsk Litteraturfestival deltar i sammen med flere av de andre byene.

6.1 Kjøpte tjenester

Festivalens visuelle profil og trykte materiale ble levert av Blæst og nettsidene leveres av Miles To Go. Total Production og Lillehammer Lyd og Lys er blant dem som sørget for lyd og lys under festivalen. Festivalen endret billettsalgsløsning til TicketCo. Mat til mottagelse etter åpningen og til avslutning for de frivillige ble levert av Lykkelige dager. Marcato er vårt nye festivalstyringsverktøy og kunstner Maiken Stene laget plakatillustrasjonen.

7 - ORGANISASJONEN

7.1 Administrasjonen

Marit Borkenhagen	100 % åremål	festivalsjef
Mathias R. Samuelsen	60 % åremål	kunstnerisk rådgiver
Anne-Thea L. Haavind	100 % fast	pegasus- og markedsansvarlig
Bjørn R. Jørgensen	100 % fast	produksjonskoordinator (vikar)
Annette Seglem	100 % fast	produksjonskoordinator (permisjon juli 2017 - april 2018)

7.2 Styret

Harald Thoresen, styreleder
Anne Gaathaug, nestleder
Ivo de Figueiredo
Elisabeth Steen
Janneken Øverland
Christian Kjelstrup
Silje Riiser Næss
Jørgen Damskau, vara
Birgitte Eek, vara

7.3 Rådet

Tore Slaatta, leder, fritt grunnlag
Hans Tarjei Skaare, nestleder, Nansenskolen (stifters plass, utnevnt av Nansenskolen)
Margit Walsø, NORLA (stifters plass, utnevnt av NORLA)
Mari Nørstegård Tomren, fritt grunnlag
Jostein Skurdal, Lillehammer museum (stifters plass, utnevnt av Lillehammer museum)
Bente Ohnstad, Høgskolen i Innlandet (stifters plass, utnevnt av HINN)
Arne Hugo Stølan, fritt grunnlag
Mads Nygaard, Aschehoug (stifters plass, utnevnt av Aschehoug)
Tone Nyseter, Oppland Fylkeskommune (stifters plass, utnevnt av Oppland Fylkeskommune)
Kristenn Einarsson, Den norske Forleggerforening (stifters plass, utnevnt av Forleggerforeningen)
Svein Olav Hoff, Lillehammer Kunstmuseum (stifters plass, utnevnt av Lillehammer kunstmuseum)
Vivian Haverstadløkken, Lillehammer Kommune (stifters plass, utnevnt av Lillehammer kommune)
Hilde Hagerup, fritt grunnlag
Tone Selboe, Universitetet i Oslo (stifters plass, utnevnt av Universitetet i Oslo)
Silje Tretvoll, fritt grunnlag

7.4 Frivillige

Vi hadde nok en gang et rekordstort frivilligkorps med nesten 280 personer i arbeid. Takket være disse frivillige kan vi arrangere den festivalen vi jobber for å få til.

Grunnet overgang til Marcato ble det litt merarbeid på gruppelederne, men de tok det med et smil og var veldig fornøyd når de så hvor god funksjonaliteten var. Det ble også innført nytt billettsalgssystem, som gjorde det mulig for de frivillige å selge billetter i samme system som nettsalget for øvrig. Dette har gjort rapporteringen i etterkant mye enklere. Et problem som dukket opp under festivalen var at publikum kjøpte både enkeltbilletter og garantibilletter (som er en billett forbeholdt de med festivalpass) Doble billett kjøp førte til at utsolgte arrangementer likevel ikke ble fylt opp og at publikum som møtte opp ikke umiddelbart kom inn. Det ble besluttet å selge disse billettene kontant, slik at det ikke skulle være tomme seter på utsolgte arrangement. Takket være flinke frivillige gikk dette veldig fint.

Det er en utfordring å få fraktet utstyr til de ulike scenene i forkant av festivalen. Ved opprettelsen av frivilliggruppen Olsenbanden gikk dette utrolig mye lettere i år. Gruppen besto av flyktninger, og ble ledet av et ektepar som investerte mye tid og ressurser i å forberede gruppen. Så godt som alle hadde Ramadan i festivaluken, men stilte likevel opp og flere av dem la ned en betydelig innsats.

I etterkant av festivalen ble det sendt ut en undersøkelse til festivalens frivillige:

Ifølge svarene var 28 % frivillige for første gang, 50 % har vært frivillig 2-5 år, 17 % har vært frivillig 6-10 år og 6 % har vært frivillig i mer enn 11 år. 16 % av de som har svart er under 30 år, 45 % er mellom 31 og 65 år, mens 40 % er over 65 år. Når de frivillige blir spurt om hvilke stikkord som best beskriver oppgavene de får som frivillige er det opplevelsen av at det er sosialt (81 %), givende (80 %) og spennende (57 %) som går igjen hos flest. De frivillige legger ned mye arbeid i festivalen. Nesten 60 % av de frivillige jobbet mer enn 12 timer.

Gruppeledere:

Camilla Lostad Skrefsrud	Frivilligkoordinator
Sissel Fjeldt	Lillehammer bibliotek
Helen Normann	Lillehammer Kunstmuseum & Plan B
Marita Skarseth Myrland	Søndre park & Elephant Kunsthall
Marthe Kråbøl	Café Stift
Mohammad Sham og Sissel Ågård Kaltenborn	Kulturhuset banken, 2. etasje
Astrid Halså	Banknatta & Galleri Zink
Bente Bogren	Maihaugen, Bjerkebæk & Aulestad
Alva Anine Amdahl Nyhus	Teltet
Turid Thomassen	Festivalkontoret
Malin H. Adriaensen	Pressekontoret
Mette Banken	Foto
Møyfrid Tagestad	Økonomi
Dag Feldborg	Vertskapsgruppe
Toril Larsen Bouchikhi	Marked lokalt
Kjell Hole	Marked Oslo
Caroline Allum	Vertskap band/backstage
Inger Nordby	Transport
Vilde Bakkevig	Miljø
Ida Sofie Flatekvål	Standgruppe
Knut Larsen	Bar
Ingrid Bøhle og Inge Aarhus	Olsenbanden

I tillegg til gruppene over hadde elever fra tre av de videregående skolene på Lillehammer det hele og fulle ansvaret for 4 forfattere og 1 band. Tyrili bidro med en gruppe frivillige som hadde ansvar for arrangementene på Tyrili, noen hang opp seil i bakgården til Elephant og andre hang opp backdrop i klatrehallen. Lillehammer Rotary stilte med 15 frivillige. Det er også en tradisjon for dugnadsarbeid rett før festival, med pakking og utkjøring av t-skjorter, pakking av konvolutter samt bretteing av Nordisk NU.

Involvering av de frivillige

I september 2017 inviterte vi alle frivillige til høstfest på Maihaugen. De som hadde lyst ble med på vandreteater om Ibsens reise gjennom Gudbrandsdalen med Morten Jostad og deretter var det samling med quiz, sodd og vin. Kvelden var først og fremst en takk for innsatsen for forrige festival. Før jul inviterte vi på hjemmelagde lussekatter på kontoret og alle som møtte kunne ta med seg en bok som julegave.

Fra januar 2018 ble det avholdt månedlige møter for gruppelederne med informasjon om programmet og praktiske forberedelser fram mot kommende festival. Det var gruppevisse opplæringsmøter om bruk av iPad og den nye salgsløsningen via TicketCo, samt opplæring i innslippsrutiner og alle andre stedsspesifikke oppgaver og utfordringer.

28. mai var det kickoff på Lillehammer bibliotek med utdeling av frivilligpass, bløtkake sponset av Eidsiva, gratis badebilletter sponset av Jorekstad, samt de siste beskjeder og lykkeønskninger. Alle frivillige ble invitert til åpningsforestillingen og alle gruppelederne ble dessuten invitert til den påfølgende mottagelsen i teltet. På festivalens siste dag samlet vi de frivillige i teltet med mat og drikke før avslutningskonserten.

8 - UTFORDRINGER

Norsk Litteraturfestival er den største litteraturfestivalen i Norden og har et program som markerer seg på internasjonalt nivå. En viktig utfordring for festivalen er å bli mer synlig i bybildet, markere seg sterkere overfor et større publikum av lokale og tilreisende og å trekke dem inn som aktive festivaldeltakere.

Et viktig hinder for videre publikumsvekst er fulle hoteller på Lillehammer under festivalen. Dersom hotellene styrer noe av bussturistene til andre uker vil de kunne fylle opp med tilreisende litteraturfestivalpublikum i stedet.

Formidling av litteratur til barn og unge, Pegasus, er en av festivalens viktigste oppgaver. Interessen er enorm og festivalen er inne i en svært spennende utvikling. I forkant av årets festival har Pegasus fått mer enn 13 000 påmeldinger. Dessverre er det kun kapasitet til å ta imot halvparten.

For å kunne fortsette utviklingen, realisere nye prosjekter og nå enda flere barn og unge søker festivalen støttespillere som kan tenke seg å inngå i langsiktige samarbeid med mål om å utvide og utvikle festivalen for å skape en ny generasjon lesere.

I takt med at festivalen blir mer internasjonal øker behovet for tolking og informasjon på flere språk. Vi har ambisjoner om at festivalen i enda større grad blir en internasjonal møteplass hvor et internasjonalt publikum kan gjøre seg kjent med norsk litteratur og hvor et allment norsk publikum møter forfattere fra hele verden og opplever norsk litteratur i en internasjonal sammenheng. Å bedre tilrettelegging med tanke på tolking, oversettelser og flerspråklige arrangementer er viktig og kostnadskreven.

Elephant Kunsthall gir en annerledes ramme rundt arrangementene. Foto Leslie Begby.

9 - OPPSUMMERING

Vårens festival var omfattende, variert og preget av høy kvalitet. Det japanske fokuset, som introduserte norske lesere for nye og anerkjente forfatterskap, kåringen av de beste skandinaviske sakprosaverkene etter år 2000, som bidro til å løfte festivalens sakprosasatsning ytterligere, samt foredrag og debatter om viktige spørsmål knyttet til så vel metoo, nasjonal identitet og bransjeutvikling, gjorde at ulike publikumsgrupper fikk opplevelser som gjorde inntrykk, satte i gang nye tanker og opplevdes viktige. Tilbakemeldingene fra både forfattere og publikum er gode og avtrykket i mediene er overveiende positivt.

Pegasusprogrammet holder kvalitetsmessig høyt nivå og publikumsoppslutningen er sterkt økende. Dersom festivalen tilføres mer ressurser vil det være grunnlag for ytterligere utvidelse. Tilbudet er attraktivt for skoler og barnehager og vi ser at de som også investerer tid i forberedelser og etterarbeid er de som får mest ut av festivalbesøket.

God stemning i Teltet under programposten Selvtillit og superkrefter. Foto Bente Fagerlund.

10 - FORFATTERE

Aagre, Frøy	Burdese, Irene	Frost, Sofie	Holm, Magnus
Aasarød, Askild Matre	Burton, Nina	Furset, Stig Elvis	Holm, Mette
Abdishazan, Mohamed	Bøshaugen, Marta Elise	Gaathaug, Anne	Holmström, Johanna
Aburok, Iyad	Carmona-Alvarez, Pedro	Gabrielsen, Bjørn	Holstad, Egon
Aidt, Naja Marie	Christensen, Jeppe	Gahrton, Måns	Holsve, Mari Moen
Alem, Milkias	Krogsgaard	Gaustad, Bo	Horst, Jørn Lier
Al-Sheikh, Manal	Christensen, Lars	Gehrmann, Alva	Horvei, Maria
Alyousofi, Abir	Saabye	Gjerpe, Kristin	Husby, Per
Anderson, Shane	Christiansen, Rune	Grande, Trine Skei	Hvidsten, Sigrid
Aoun, Sanaa	Combüchen, Sigrid	Granlien, Camilla	Høyer, Fredrik
Appel, Charlotte	Dahl, Ellen Støkken	Grimsrud, Beate	Ibrahim, Rim
Ardelius, Gunnar	Dahl, Niels Fredrik	Grimstad, Lars Joachim	Idling, Peter Frøberg
Arias, Michael	Dahle, Gro	Grip, Johann	Indregard, Sigve
Arnar, Hafliði	Dahr, Juni	Grue, Jan	Ingebrigtsen, Martin
Arnesen, Rune	Dao, Daniel Viet	Grytten, Frode	Ingvaldsen, Bjørn
Aschim, Nora	de Coninck-Smith, Ning	Gulbrandsen, Liv	Ito, Hiromi
Auestad, Reiko Abe	de Faria, Alice Lima	Gustavsen, Tord	Iversen, Kristina
Aurdal, Martine	Dyreborg, Peter	Hagemann, Bror	Leganger
Bakke, Gunstein	Egeland, Tom	Hagen, Simen Kyrre	Jervell, Andrea
Bakken, Bjarte	Eggen, Jo	Halsnes, Line	Johansen, Kristin
Baugstø, Line	Eikemo, Marit	Halvorsen, Elisabeth	Brandtsegg
Beatur,	Ekhtesari, Fatemeh	Beanca	Johnsen, Janne Aasebø
Beddari, Carina	Elstad, Lotta	Hammerlin, Joakim	Jordahl, Jenny
Bergdahl, Olivia	Emanuelson, Birger	Handeland, Marie	Jostad, Morten
Bergsvåg, Henning	Enger, Thomas	Bergby	Jægtnes, Hilde Susan
Bildøen, Brit	Englund, Peter	Hansen, Inger Elisabeth	Kaminka, Ika
Bitsch, Anne	Engvik, Tale Krohn	Hanska, Oskar	Kawakami, Hiromi
Björgum, Sondre H.	Eriksen, Endre Lund	Hassel, Tara Ishizuka	Kawakami, Mieko
Bjørnstad, Taran	Eriksen, Torbjørn	Hauge, Sara	Klarén, Helena
Bojs, Karin	Kamfjord	Haugen, Marius	Klungsoyr, Karsten
Bokhari, Laila	Erpenbeck, Jenny	Warholm	Lorents Bøshaugen
Bomann-Larsen, Tor	Eselet, Brødet og	Haugen, Morten Olsen	Klungsoyr, Kristin
Bondeham, Linda	Espevik, Thomas	Haugland, Kristine	Bøshaugen
Bordemann, Suzanne	Evans, Michael	Hawkey, Christian	Knudsen, Cathrine
Borkenhagen, Marit	Ewo, Jon	Hede, Ida Marie	Knudsen, Peter Øvig
Bratbergsengen, Dag	Farsethås, Ane	Henriksen, Arve	Kolloen, Ingar Sletten
Breen, Marta	Fatland, Erika	Hermann, Judith	Kove, Torill
Breien, Anja	Fidjestøl, Alfred	Herz, Nancy	Kragset, Tove
Brekke, Pål	Fjellheim, Freddy	Hesjevoll, Sigrid	Kranstad, Bård
Brenner, Hans Olav	Flatland, Helga	Hessen, Dag O.	Kriznik, Heidi Marie
Brochmann, Nina	Flotve, Alexander	Hestmark, Geir	Kråkevik, Herborg
Bruheim, Magnhild	Fløgstad, Kjartan	Hildre, Jorunn Kjersem	Kuhn, Camilla
Bræin, Ingvild	Forsang, Jonas	Hillestad, Erik	Kvalshaug, Vidar
Bræin, June	Freeman, John	Hiraide, Takashi	Kvalsund, Runa
Brøgger, Suzanne	Fretheim, Tor	Hjorth, Vigdis	Kvande, Carol
Bugge, Hanna Bovim	Fridtun, Kristin	Hoel, Dag	Kvande, Thor
Bugge, Mikkel	Frobenius, Nikolaj	Hoem, Edvard	Kverneland, Steffen
Bull-Gundersen, Anne		Hoem, Knut	Lande, Anne

Langen, Ulrik	Petznick, Lisa Anne	Stordal, Hans Ivar	van der Hagen, Alf
Langvad, Maja Lee	Poirier, Lucille	Storeide, Anette H.	Vange, Arild
Lauritzen, Ellen Sofie	Prinos, Anne Merethe	Straume, Anne Cathrine	Varberg, Jeanette
Lerstang, Amalie Kesin	Raavand, Lars Haga	Strøksnes, Morten	Vestre, Øystein
Lidegaard, Bo	Ramnefjell, Trygve	Strøm, Cathrine	Vestrheim, Heidi Marie
Liene, Morten	Rasmussen, Torunn	Strøm, Ina	Villanger, Aina
Lillegraven, Ruth	Rem, Tore	Styve, Tom	Voldner, Helene
Linderborg, Åsa	Renberg, Tore	Sunde, Jørn Øyrehagen	Våhlund, Agnes
Lindsø, Silja Elise	Riebnitzsky, Anne	Sunde, Ole Robert	Våhlund, Elias
Linnestå, Aasne	Cathrine	Svalastog, Borgny	Wandrup, Fredrik
Lome, Ragnild	Rimbereid, Øyvind	Svalastog, Tarjei	Warberg, Silje
Lorentzen, Jørgen	Ringvej, Mona	Sveen, Lars Petter	Wassmo, Herbjørg
Lund, Thure Erik	Rosenberg, Göran	Svingen, Arne	Waterhouse, Peter
Lunde, Maja	Rudi, Øystein	Swanelid, Margareta	Wathne, Davy
Lunn, Emma Winje	Ruset, Endre	Syvetsen, Tuva	Weberg, Liv Marit
Lunås, Anne Dorte	Rydland, Asbjørn	Søbye, Espen	Weihe, Hans Jørgen
Løes, Synne Sun	Røgler, Jannicke	Sørbø, Jan Inge	Wallin
Malvik, Anders Skare	Røssland, Ingelin	Tawada, Yoko	Wiese, Kristian
Marienburg, Irene	Røyseng, Sigrid	Thuen, Harald	Wikborg
Marstein, Trude	Salinas, Veronica	Tidemann, Henrik	Wold, Lene
Mathismoen, Ole	Samuelsen, Mathias	Tin, Ina	Wolf, Uljana
Mehsen, Nora	Sandmo, Camilla	Toje, Asle	Woon, Long Litt
Milicia, Silvia	Sandnes, Cathrine	Torvund, Helge	Wærness, Gunnar
Moestrup, Mette	Sandnes, Hans Jørgen	Totland, Anders	Ytterbøe, Marte
Mollestad, Hedvig	Sandstø, Katerina	Trojanow, Ilija	Storbråten
Motoya, Yukiko	Sandvik, Hilde	Tusvik, Sigrid Bonde	Zolfaqari, Mehda
Mousavi, Seyed Mehdi	Schiøtz, Cato	Tønne, Lisa	Øfsti, Sara Birgitte
Mozaffari, Mehdi	Schjerven, Petter	Tønnesen, Lars	Økland, Einar
Müller, Olav Brostrup	Wilhelm Blichfeldt	Tønnesson, Johan	Ørbeck-Nilssen,
Mølmen, Andrea	Seierstad, Åsne	Tørring, Magne	Constance
Møystad, Oliver	Shachar, Nathan	Unenge, Johan	Ørstavik, Maren
Nagel, Lisa	Shafak, Elif	Unstad, Elin Viktoria	Øverland, Janneken
Neumann, Ute	Shakar, Zeshan	Vada, Bendik	Åmodt, Tina
Nilsen, Tove	Sibeko, Guro	Valeur, Christian	
Nilssen, Olaug	Sigþórsson, Atli		
Nilsson, Elisabeth	Simonsen, Marie		
Kjeldahl	Skjelbred, Dagrun		
Nogva, Karin Augusta	Skomsvold, Kjersti		
Nore, Aslak	Annesdatter		
Noreng, Jan Tore	Skre, Arnhild		
Norheim, Marta	Skretting, Gudrun		
Nyborg, Øyvør	Slåen, Henrik		
Nydal, Ane	Smith, Nils Henrik		
Nyrud, Marie	Solheim, Tine		
Nyutstumo, John	Solli, Stine T. M.		
Næss, Kristine	Solstad, Dag		
Nødtvedt, Erlend O.	Sortland, Bjørn		
Omenås, Stian	Spjeldnæs, Kari		
Parr, Maria	Srou, Sofia Nesrine		
Pedersen, Gine Cornelia	Starnone, Domenico		
Peters, Anne Lande	Steen, Thorvald		

Bøker på scenen. Foto Øystein Nordås

VELKOMMEN TIL FESTIVAL

21. - 26. mai 2019